

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Esas Sayısı : 2006/143

Karar Sayısı : 2009/98

Karar Günü : 25.6.2009

R.G Tarih-Sayı: 07.10.2009-27369

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURAN:Ankara 3. İdare Mahkemesi

İTİRAZIN KONUSU:9.3.1954 günlü, 6343 sayılı Veteriner Hekimliği Mesleğinin İcrasına, Türk Veteriner Hekimleri Birliği ile Odalarının Teşekkül Tarzına ve Göreceği İşlere Dair Kanun'un 27. maddesinin 1993 sayılı Yasa'nın 7. maddesiyle değiştirilen (7) numaralı bendinin Anayasa'nın 135. maddesine aykırılığı savıyla iptali istemidir.

I- OLAY

Türk Veteriner Hekimleri Birliği Büyük Kongresine Ankara Bölgesi Veteriner Hekimler Odasından gönderilecek temsilci sayısının 6 kişi ile sınırlı tutulması konusundaki işlemin iptali istemiyle açılan davada, itiraz konusu kuralın Anayasa'ya aykırı olduğu kanısına varan Mahkeme, iptali için başvurmuştur.

III- YASA METİNLERİ

A- İptali istenen Yasa Kuralı

İtiraz konusu kuralı da içeren 6343 sayılı Yasa'nın 27. maddesi şöyledir:

'Madde 27-Umumi heyetin vazifeleri aşağıda yazılı fıkralarda gösterilmiştir.

1. İdare heyeti ve murakabe kurulunun yıllık mesai raporlarını incelemek;
2. Bilançoyu tetkik ve müzakere eylemek;
3. Yeni yıl bütçe taslağını tetkik, müzakere, kabulü halinde tasdik etmek;
4. İdare heyeti tarafından sunulan teklif ve mevzuların müzakeresini yapmak;
5. Müddeti hitam bulan idare heyetinin ibrasına karar vermek;
6. Yeni idare heyeti seçimini yapmak;

7.(Değişik: 3/4/1984 - 2993/7 md.)Büyük Kongreye iştirak etmek üzere, elliye kadar üyesi olan odalardan iki, yüze kadar üyesi olan odalardan dört ve yüzden fazla üyesi olan odalardan da altı temsilci seçmek.

8. İki hesap murakıbbı seçmek.

9.(Değişik: 3/4/1984 - 2993/7 md.)Beş asıl ve iki yedek haysiyet divanı üyelerini seçmek.'

B- Dayanılan ve İlgili Görülen Anayasa Kuralları

Başvuru kararında Anayasa'nın 135. maddesine dayanılmış ve 2. maddesi ile ilgili görülmüştür.

IV- İLK İNCELEME

Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 8. maddesi uyarınca Tülay TUĞCU, Haşim KILIÇ, Sacit ADALI, Fulya KANTARCIOĞLU, Ahmet AKYALÇIN, Mehmet ERTEN, A. Necmi ÖZLER, Serdar ÖZGÜLDÜR, Şevket APALAK, Serruh KALELİ ve Osman Alifeyyaz PAKSÜT'ün katılmalarıyla 3.11.2006 gününde yapılan ilk inceleme toplantısında dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine oybirliğiyle karar verilmiştir.

V- ESASIN İNCELENMESİ

Başvuru kararı ve ekleri, işin esasına ilişkin rapor, iptali istenilen Yasa kuralı, dayanılan Anayasa kuralı ve bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

Başvuru dilekçesinde, Anayasa'nın 135. maddesine göre kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının, belli bir mesleğe mensup olanların müşterek ihtiyaçlarını karşılamak, mesleki faaliyetlerini kolaylaştırmak, mesleğin genel menfaatlere uygun olarak gelişmesini sağlamak, meslek mensuplarının birbirleriyle ilişkilerinde güveni ve dürüstlüğü hâkim kılmak ve meslek disiplini ve ahlâkını korumak üzere kuruldukları, anılan maddede öngörülen seçimin demokratik ilkelere uygun bir seçim olduğunun kuşkusuz bulunduğu, oysa, itiraz konusu kuralın antidemokratik, adaletsiz ve eşitliğe aykırı bir düzenleme olduğu, Birliğin temel organlarının oluşumunda ve işleyişinde demokrasiyi olanaksız kıldığı belirtilerek Kuralın Anayasa'ya aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

İtiraz konusu kural uyarınca, Türk Veteriner Hekimleri Birliği Kongresine katılmak üzere, elliye kadar üyesi olan Veteriner Hekimleri Odaları iki, yüze kadar üyesi olan odalar dört ve yüzden fazla üyesi olan odalar ise altı temsilci seçmektedirler. Böylece çok sayıda veteriner hekimin kayıtlı olduğu Veteriner Odaları, Büyük Kongre'de üye sayılarına göre değil, maktu bir sayı ile temsil edilmiş olmaktadır.

Anayasa'nın 135. maddesinde, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının ve üst kuruluşlarının belli bir mesleğe mensup olanların müşterek ihtiyaçlarını karşılamak, mesleki faaliyetlerini kolaylaştırmak, mesleğin genel menfaatlere uygun olarak gelişmesini sağlamak, meslek mensuplarının birbirleriyle ve halkla olan ilişkilerinde dürüstlüğü ve güveni hâkim kılmak üzere meslek disiplini ve ahlâkını korumak maksadı ile kanunla kurulan ve organları kendi üyeleri tarafından kanunda gösterilen usullere göre yargı gözetimi altında, gizli oyla seçilen kamu tüzelkişilikleri oldukları belirtilmiştir.

Kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları, yasayla düzenlenen mesleklerin verdikleri kamu hizmetinde belli bir düzeyi korumak ve mesleğe mensup olanların ortak

çıkartmalarını kollamak ve aralarındaki dayanışmayı güçlendirmek için kurulurlar. Bu tür mesleki kuruluşların çok partili demokratik düzen içerisinde giderek etkili bir baskı grubu haline gelmeleri ve bu şekilde örgütlenen gruplar arasındaki dayanışmanın toplum çıkarları aleyhine gelişmesi tehlikesi, bunların kamu hukuku kural ve usulleriyle düzenlenmesini zorunlu kılmış ve sosyal bir olgu olarak öteden beri varlıklarını koruyabilmiş olan bu kuruluşları anayasal bir kurum haline dönüştürmüştür.

Anayasa'nın sözü edilen kuruluşları düzenleyen 135. maddesi konuya bazı noktalarda açıklık ve daha yoğun denetim sisteminin ölçütlerini getirmiştir. Meslek kuruluşlarının amaçları belirlenmiş, etkinlik alanları sınırlanmış, bunların birer kamu tüzelkişisi olduğu açıklığa kavuşturulmuş, organlarının seçimi yargı gözetimine tabi kılınmış, amaç dışı faaliyet göstermeleri yasaklanmış, devletin bu kuruluşlar üzerindeki idari ve mali denetim hakkı açıkça belirlenmiştir.

Yukarıda anılan Anayasa kuralı kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının '... kanunla kurulan ve organları kendi üyeleri tarafından kanunla gösterilen usullere göre yargı denetimi altında, gizli oyla seçilen ...' tüzelkişiler olduğunu öngörmekte ve bunların kuruluşunda organlarının seçimle işbaşına gelme usulünü benimsemektedir. Herhangi bir kuruluşun oluşmasında demokrasinin temel kuralı olan seçime yer verilmişse, bu kuruluşun yönetim ve işleyişinin de demokratik kurallara aykırı olamayacağının kabulü gerekir.

Anayasa'nın 2. maddesinde belirtilen hukuk devleti eylem ve işlemleri hukuka uygun, insan haklarına saygılı, bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren, her alanda adaletli bir hukuk düzeni kurup bunu geliştirerek sürdüren, Anayasa'ya aykırı durum ve tutumlardan kaçınan, Anayasa ve hukukun üstün kurallarıyla kendini bağlı sayan, yargı denetimine açık, yasaların üstünde yasakoyucunun da uyması gereken temel hukuk ilkeleri ve Anayasa'nın bulunduğu bilincinde olan devlettir. Adaletli bir hukuk düzeninin kurulabilmesi, diğer seçimler yanında kamu kurumu niteliğindeki meslek örgütlerinin seçimlerinde de seçime katılacakların adil bir biçimde temsil edilmesine bağlıdır. Adil temsilin sağlanmadığı bir seçimin demokratik olmasından ve hukuk devleti ilkesine uygunluğundan söz edilemez.

Demokrasinin olmazsa olmaz kuralı seçimdir. Demokratik seçimin en önemli niteliği ise adil bir temsil ilkesine dayalı serbest, eşit ve genel-oy esasını içermesidir. İtiraz konusu kural ile sayısı kaç olursa olsun yüzden fazla üyesi olan veteriner odalarının Büyük Kongre' ye katılmasının altı temsilciyle sınırlandırılması ve böylece Türk Veteriner Hekimleri Birliğinin en önemli organının oluşumunda adil temsilin önlenmesi, Veteriner Hekim Odalarının işleyişinde demokrasiye aykırı düşen bir düzenlemedir.

Bu nedenle itiraz konusu kural Anayasa'nın 2. ve 135. maddelerine aykırıdır. İptali gerekir.

VI- İPTAL KARARININ YÜRÜRLÜĞE GİRECEĞİ GÜN SORUNU

Anayasa'nın 153. maddesinin üçüncü fıkrasında, 'Kanun, kanun hükmünde kararname veya Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü ya da bunların hükümleri, iptal kararlarının Resmi Gazetede yayımlandığı tarihte yürürlükten kalkar. Gereken hallerde Anayasa Mahkemesi iptal hükmünün yürürlüğe gireceği tarihi ayrıca kararlaştırabilir. Bu tarih, kararın Resmi Gazetede yayımlandığı günden başlayarak bir yılı geçemez' denilmekte, Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Yasa'nın 53. maddesinin dördüncü fıkrasında da bu kural tekrarlanmaktadır. Maddenin beşinci fıkrasında ise, Anayasa Mahkemesi'nin, iptal

halinde meydana gelecek hukuksal boşluğu kamu düzenini tehdit veya kamu yararını ihlal edici mahiyette görmesi halinde yukarıdaki fıkra hükmünü uygulayacağı belirtilmiştir.

İptal edilen kuralın doğuracağı hukuksal boşluk kamu yararını ihlal edici nitelikte görüldüğünden, Anayasa'nın 153. maddesinin üçüncü fıkrasıyla 2949 sayılı Yasa'nın 53. maddesinin dördüncü ve beşinci fıkraları gereğince iptal hükmünün, kararın Resmi Gazete'de yayımlanmasından başlayarak bir yıl sonra yürürlüğe girmesi uygun görülmüştür.

VII- SONUÇ

A-9.3.1954 günlü, 6343 sayılı Veteriner Hekimliği Mesleğinin İcrasına, Türk Veteriner Hekimleri Birliği ile Odalarının Teşekkül Tarzına ve Göreceği İşlere Dair Kanun'un 27. maddesinin, 3.4.1984 günlü, 2993 sayılı Yasa'nın 7. maddesiyle değiştirilen (7) numaralı bendinin Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE,

B-İptal edilen bendin doğuracağı hukuksal boşluk kamu yararını ihlal edici nitelikte görüldüğünden, Anayasa'nın 153. maddesinin üçüncü fıkrasıyla 2949 sayılı Yasa'nın 53. maddesinin dördüncü ve beşinci fıkraları gereğince iptal hükmünün, KARARIN RESMÎ GAZETE'DE YAYIMLANMASINDAN BAŞLAYARAK BİR YIL SONRA YÜRÜRLÜĞE GİRMESİNE,

25.6.2009 gününde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan	Başkanvekili	Üye
Haşim KILIÇ	Osman Alifeyyaz PAKSÜT	Sacit ADALI
Üye	Üye	Üye
Fulya KANTARCIOĞLU	Ahmet AKYALÇIN	Mehmet ERTEN
Üye	Üye	Üye
A. Necmi ÖZLER	Serdar ÖZGÜLDÜR	Şevket APALAK

Esas Sayısı : 2006/143
Karar Sayısı : 2009/98

Üye

Serruh KALELİ

Üye

Zehra Ayla PERKTAŞ